

Förslag till nytt avgiftssystem för äldreomsorg

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Maxtaxa och förbehållsbelopp för äldreomsorg godkänns i huvudsak i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
2. Den befintliga regeln att avgift för maka/make som bor i särskilt boende med heldygnsomsorg om det är fördelaktigare för den enskilde, kan beräknas på enbart dennes inkomst ska gälla även i fortsättningen.
3. Minskning av intäkter till följd av införande av ett nationellt förbehållsbelopp om 22,0 mnkr finansieras ur *Central medelsreserv*:
2. Till kommunstyrelsens förfogande i 2002 års budget och redovisas under Kommunfullmäktige m.m. 1. Kommunstyrelsen.
4. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta tillämpningsanvisningar för avgiftssystem inom äldreomsorg med regler för återbetalning och återkrav av avgifter samt hur arvode för godman/förvaltare skall införas i förbehållsbeloppet.

Kommunstyrelsen beslutar - under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan – för egen del följande

Stadsdirektören får i uppdrag att utarbeta tillämpningsanvisningar för avgiftssystem inom äldreomsorg enligt ovan.

Föredragande borgarrådet Birgitta Rydell anför följande.

Bakgrund

Riksdagen har fattat beslut om ändring i socialtjänstlagen m fl lagar (Prop. 2000/01:149) om avgifter inom äldreomsorg och omsorg om funktionshindrade som träder i kraft dels den 1 juli 2002, dels den 1 januari 2003. Med anledning av denna lagändring föreslår stadsledningskontoret ändring av avgiftssystem för äldreomsorg i enlighet med riksdagens beslut.

Stadens intäkter vid införandet av maxtaxa minskar med 15 mnkr år 2003 och 30 mnkr år 2004. Införandet av nationellt förbehållsbelopp minskar stadens intäkter med 22 mnkr år 2002 och med 44 mnkr år 2003. Totalt innebär detta att stadens intäkter minskar med 37 mnkr år 2002 och med 74 mnkr år 2003.

Finansiering av maxtaxan sker genom ökning av det generella statsbidraget. För staden innebär det höjda statsbidrag med ca 21 mnkr på helårsbasis för maxtaxan och med ca 52 mnkr på helårseffekt för förbehållsbeloppet, totalt 73 mnkr för hela reformen.

Kommunstyrelsen har redan korrigerat nämndernas budgetramar till följd av införandet av maxtaxan med 15 mnkr i samband med avstämningen av budget 2002 med anledning av nämndernas budget/verksamhetsplan. De intäktsminskningar som uppkommer till följd av införandet av det nationella förbehållsbeloppet har inte skett då detta inte var känt tidigare. Det innebär att nämndernas budgetar behöver korrigeras med intäktsminskningar motsvarande 22 mnkr. Stadsledningskontoret föreslår att ovanstående intäktsminskningar finansieras ur Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov i 2002 års budget.

Remisser

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom stadsledningskontoret. En arbetsgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningarna har deltagit i arbetet. Kommunstyrelsens pensionärsråd har deltagit i en referensgrupp. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 7 mars 2002. Äldreomsorgsberedningen har tagit del av ärendet den 15 mars 2002.

Mina synpunkter

Propositionens förslag till maxtaxa för avgifter inom äldreomsorgen med mera är i stort uppbyggt som det avgiftssystem som redan finns i Stockholm, varför de föreslagna förändringarna inte är av mera genomgripande art. Vi har i Stockholm ett rättvist och bra avgiftssystem som nu blir rådande i hela landet.

Förslaget innebär bland annat att de högsta avgifterna sänks, för dem som har hjälp dygnet runt i eget boende, är på korttidsboende eller i heldygnsomsorg. Ingen kommer, med det nya systemet, att betala mer än 1515 kr/månad för vård och omsorg.

Förändringen innebär också att förbehållsbeloppet höjs. Förbehållsbeloppet är det belopp den enskilde skall ha kvar för personliga utgifter när skatt, nettokostnaden för bostaden; (hyra minus bostadstillägg) och avgiften för insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) är betald.

De insatser som tidigare varit avgiftsbefriade kommer även i fortsättningen att vara avgiftsfria. Exempel på sådana insatser är hemsjukvård och rehabilitering som är kommunens ansvar, avlösarservice för anhöriga som vårdar närstående i hemmet, boendestöd för personer med psykiska funktionshinder, ledsagarservice som inte ingår i övrig hemtjänst.

Alla som i dag har någon form av insats från äldreomsorgen i Stockholms stad får med vårt nya avgiftssystem en oförändrad eller förbättrad ekonomisk situation. De sammantagna effekterna av förändringar i systemet för enstaka individer kan medföra att jämkning av avgiften görs.

Till skillnad från stadsledningskontoret anser jag att den befintliga regeln att avgift för maka/make som bor i särskilt boende med heldygnsomsorg om det är fördelaktigare för den enskilde, kan beräknas på enbart dennes inkomst ska gälla även i fortsättningen.

Det är viktigt att berörd personal får utbildning i hur det nya avgiftssystemet är konstruerat så att de i sin tur kan informera de äldre.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 27 februari 2002.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Leif Rönngren* (s) enligt följande.

Vi gläds nu åt att denna reform äntligen blir en realitet i Stockholm. För den enskilda innebär det att de högsta avgifterna sänks, samtidigt som förbehållsbeloppet höjs. Det

innebär en förändring som medför att de som idag får någon sorts insats får en oförändrad eller en förbättrad ekonomisk situation.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Maxtaxa och förbehållsbelopp för äldreomsorg godkänns i huvudsak i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
2. Den befintliga regeln att avgift för maka/make som bor i särskilt boende med heldygnsomsorg om det är fördelaktigare för den enskilde, kan beräknas på enbart dennes inkomst ska gälla även i fortsättningen.
3. Minskning av intäkter till följd av införande av ett nationellt förbehållsbelopp om 22,0 mnkr finansieras ur *Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande* i 2002 års budget och redovisas under Kommunfullmäktige m.m. 1. Kommunstyrelsen.
4. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta tillämpningsanvisningar för avgiftssystem inom äldreomsorg med regler för återbetalning och återkrav av avgifter samt hur arvode för godman/förvaltare skall införas i förbehållsbeloppet.

Kommunstyrelsen beslutar - under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan – för egen del följande

Stadsdirektören får i uppdrag att utarbeta tillämpningsanvisningar för avgiftssystem inom äldreomsorg enligt ovan.

Stockholm den 10 april 2002

På kommunstyrelsens vägnar:
CARL CEDERSCHIÖLD

Birgitta Rydell

Yvonne Modén

Särskilt uttalande gjordes av *Annika Billström, Dag Larsson, Erik Nilsson* och *Leif Rönngren* (alla s) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av *Christopher Ödmann* (mp) enligt följande.

Då propositionens förslag till maxtaxa för avgifter inom äldreomsorgen i allt väsentligt är uppbyggt som det avgiftssystem som redan tillämpas i Stockholm har vi inget att invända i sak.

Vi vänder oss dock mot principen att kommunernas självstyre hela tiden begränsas från statligt håll av regleringar inom allt fler områden.

ÄRENDET

Riksdagen har fattat beslut om ändring i socialtjänstlagen m fl lagar (Prop. 2000/01:149) om avgifter inom äldreomsorg och omsorg om funktionshindrade som träder i kraft dels den 1 juli 2002, dels den 1 januari 2003. Med anledning av denna lagändring föreslår stadsledningskontoret ändring av avgiftssystem för äldreomsorg i enlighet med riksdagens beslut.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kommunstyrelsens pensionärsråd samt till äldreomsorgsberedningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag ser i stort ut som följer.

För närvarande råder samma regler för avgifter för äldreomsorg och omsorg om funktionshindrade. I samband med att nya avgifter nu införs föreslås två separata system för dessa verksamheter. Därmed blir det ett avgiftssystem för äldreomsorg och ett för omsorg om funktionshindrade. De båda avgiftssystemen bygger dock på samma principer. Detta tjänsteutlåtande avser avgifter för insatser inom äldreomsorg. Socialtjänstnämnden lämnar förslag till avgiftssystem som berör insatser inom omsorg om funktionshindrade.

Propositionens förslag till maxtaxa mm. är i stort uppbyggt som det avgiftssystem som redan finns i Stockholm, varför de föreslagna förändringarna inte är av mera genomgripande art.

Stadsdirektören bör ges i uppdrag att utarbeta tillämpningsanvisningar och stadsledningskontoret avser att erbjuda utbildning om de föreslagna förändringarna i avgiftssystemet samt informationsinsatser till de äldre.

Förbehållsbelopp

Lagen anger en lägsta nivå på förbehållsbeloppet. Förbehållsbeloppet är det belopp den enskilde skall ha kvar för personliga utgifter när skatt, nettokostnaden för bostaden; (hyra minus bostadstillägg) och avgiften för insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) är betald.

Förbehållsbeloppet skall enligt propositionen räknas i procent av prisbasbeloppet som år 2002 är 37 900 kronor. Nedan görs en jämförelse mellan befintligt förbehållsbelopp 2001 – första halvåret 2002, som beräknats på 2001 års basbelopp 36 900 och förslag till förbehållsbelopp gällande från 1 juli 2002.

Nedan redovisas jämförelse mellan nuvarande och förslag till nytt förbehållsbelopp utifrån civilstånd och boendeform. Förbehållsbelopp ligger i nivå med eller högre än

propositionen förslag om förbehållsbelopp. I särskilt boende med heldygnsomsorg är förbehållsbeloppet i enlighet med propositionen minskat med kostnad för kost m.m. jämfört med förbehållsbeloppet i eget boende.

	Befintligt förbehållsbelopp		Förslag till nytt förbehållsbelopp	
	2001 års prisnivå		2002 års prisnivå	
Civilstånd/ boendeform	Andel av basbelopp	kronor	Andel av basbelopp	kronor
<i>Ensamstående</i>				
Eget boende	128,5%	3 950	129,4%	4 090
Särskilt boende med heldygnsomsorg*	55,5%	1 705	85,9%	2 715
<i>Makar/</i>				
Eget boende				
Tillsammans	223%	6 855		7 070
Vardera		3 428	112%	3 535
Maka/make/ i särskilt boende*	55,5%	1 705	85,9%	2 715
Kvarboende maka/make/	150%	4 615	129,4%	4 090

*se avsnitt om kost

Förbehållsbelopp för makar

Stadsledningskontoret föreslår ett något högre förbehållsbelopp för makar än vad som anges i propositionen. I propositionen uttalas att makar skall garanteras möjlighet till försörjning även om den ena parten bor i särskilt boende, men propositionen lämnar ingen modell för hur frågan skall lösas.

Stadsledningskontoret föreslår att kvarboende make/maka/partner i det nya avgiftssystemet får samma förbehållsbelopp som ensamstående i eget boende, motsvarande 129,4 procent av basbeloppet. Eftersom det nationella förbehållsbeloppet innebär att förbehållsbeloppet höjs för personer i äldreboende med heldygnsomsorg med 1 010 kr per månad får makarna tillsammans därmed ett ökat förbehållsbelopp med 485 kr per månad i 2002 års nivå jämfört med tidigare system.

Nedan redovisas exempel på förbehållsbelopp

Makars gemensamma förbehållsbelopp i eget boende

Nuvarande förbehållsbelopp	6 855 kr/mån
Förslag på nytt förbehållsbelopp	7 075 kr/mån
Differens	220 kr/mån

Makars gemensamma förbehållsbelopp där en person bor i särskilt boende med heldygnsomsorg och med andra personen bor kvar hemma

Nuvarande förbehållsbelopp (1 705kr+4615 kr)	6 320 kr/mån
Förslag på nytt förbehållsbelopp (2 715 kr+4 090 kr)	6 805 kr/mån
Differens	485 kr/mån

Stadsledningskontoret föreslår att inkomsten som ligger till grund för avgift för makar och partners skall såsom i nuvarande system beräknas på parets gemensamma inkomst dividerad med två. Den befintliga regeln att avgift för maka/make som bor i särskilt boende med heldygnsomsorg om det är fördelaktigare för den enskilde, kan beräknas på enbart dennes inkomst föreslås upphöra 1 januari 2003.

Avgifter/avgiftsgrupper

Ett högkostnadsskydd införs i socialtjänstlagen i form av en högsta avgift för insatser inom ramen för hemtjänst i ordinärt och särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård. Avgifterna baseras i lagen på prisbasbeloppet Propositionen anger som högsta avgift en tolfedel av 0,48 multiplicerat med basbeloppet vilket för år 2002 motsvarar 1 516 kronor per månad (avrundas till 1515 kronor), vilket är 2 619 kronor lägre än nuvarande högsta avgift i staden. I Stockholm är avgifterna i nuvarande system fördelade i nivåer enligt nedan.

Befintlig avgiftsnivå/mån år 2001		
Avg. nivå. En tolfedel multiplicerat med prisbasbelopp 2001 års		
Avg. nivå 1		100 kronor/mån
Avg. nivå 2	0,207	635 kronor/mån
Avg. nivå 3	0,275	845 kronor/mån
Avg. nivå 4-5	0,378	1 160 kronor/mån
Avg. nivå 6	0,555	1 705 kronor/mån
Avg. nivå 7	0,874	2 685 kronor/mån
Avg. nivå 8	1,345	4 135 kronor/mån
(avrundade belopp)		

Förslag till nya avgifter/avgiftsgrupper

I det befintliga avgiftssystem finns sex nivåer och en avgift för trygghetslarm. Stadsledningskontoret föreslår ett delvis nytt system med sex avgiftsgrupper, enligt följande:

Grupp	Befintligt Avgiftssystem		Förslag på nytt avgiftssystem		Insatser enligt socialtjänstlagen
	Andel av Basbelo pp	Kr /mån	Andel av Basbelo pp	Kr /mån	
1		100	0,032%	100	Enbart trygghetslarm i eget boende. Enbart trygghetslarm m.m. i servicehusboende från 1 jan 2003
2			0,11%	350	Utdelning av matlåda eller hjälp två tim/mån
3	0,207%	635	0,201%	635	Hjälp vardagar en-två gånger i veckan, dagverksamhet en till två dagar i veckan.
4	0,275%	845	0,268%	845	Hjälp tre eller flera vardagar i veckan dagtid. Dagverksamhet tre eller flera vardagar/vecka
5	0,378%	1 160	0,370%	1 160	Hjälp alla dagar och/eller kvällar. Dagverksamhet alla dagar
6*	0,555% 0,875% 1,345%	1 705 2 685 4 135	0,48%	1 515	Hjälp dygnet runt i eget boende. Korttidsboende och boende med heldygnssorg

*De tidigare avgiftsnivåerna 6, 7 och 8 slås samman till avgiftsgrupp 6.

- ? Avgift för tillfällig hemhjälp föreslås bli 0,46 % av basbeloppet eller 175 kronor/tim.
- ? Stadens självkostnadspris i avgiftssammanhang föreslås behållas på nuvarande nivå 175 kronor/timme men att det binds till basbeloppet, vilket motsvarar 0,46 % av basbeloppet i 2002 års prisnivå.
- ? Avgifter för äldreomsorg och kost reduceras vid behov så att den enskilde har förbehållsbeloppet kvar. Avgifterna reduceras så att avgiften för äldreomsorg reduceras först och sedan vid behov också avgiften för kost.
- ? Avgifter under 50 kronor/ mån föreslås inte debiteras.

Avgiften för äldreomsorgsinsatser är en månadsavgift och betalas i efterskott. Vid den årliga korrigering av avgifterna föreslås avgifterna avrundas till närmaste femtal.

Distribution av matlåda

En ny avgiftsgrupp föreslås införas med en enhetlig avgift för distribution av matlåda om högst 350 kronor/mån. Principerna för avgiftsdebitering för matlåda har varierat över staden, och stadsledningskontoret anser att det finns skäl att införa en enhetlig

avgift för denna service. I samma avgiftsgrupp, 350 kronor/mån, föreslås även den ingå som har hjälp enbart två timmar/mån.

Trygghetslarm/avgift för larm m.m. i servicehusboende

Avgiften för trygghetslarm i befintligt avgiftssystem har varit 100 kronor om den enskilde har enbart larm. Avgiften har inte vid behov blivit reducerad av förbehållsbeloppet. Stadsledningskontoret föreslår att denna avgift bibehålls. Avgiften ingår i hemhjälpsavgiften om den enskilde får utökade behov av insatser och därmed en hemhjälpsavgift. Avgiften för trygghetslarm föreslås i fortsättningen vid behov reduceras av förbehållsbeloppet. Också konstruktionen med avgiftsfritt trygghetslarm för dem som tillhör LSS personkrets föreslås fortsätta.

Stadsledningskontoret föreslår också att den olikhet som för närvarande finns i att boende på servicehus inte debiteras för trygghetslarm m.m. åtgärdas genom att en grundavgift om 100 kronor i mån.(en tolfedel av 0,032 procent av basbeloppet) för boende i servicehus införs från 1 januari 2003. Avgiften föreslås gälla för alla som bor i servicehus och som inte har avgift för andra hjälpinsatser. Tillgång till och behov av personal och trygghet som är en av förutsättningarna för beslut om boende i servicehus tillgodoses genom olika typer av larm, tillgång till personal eller reception. För närvarande kan det vara så att en person betalat avgift för trygghetslarm i eget boende, men avgiften upphör när denne flyttar in i servicehus. Det anser stadsledningskontoret inte vara rimligt.

Avgift för hushåll

Det befintliga avgiftssystemet har inneburit att makar som var för sig har omfattande hjälp har fått var sin räkning. Avgiften för registrerade partners räknas som för makar. Stadsledningskontoret föreslår att avgiften för makar som bor i gemensamt hushåll är gemensam t.o.m. avgiftsgrupp 3. (635 kronor) med en avgift för båda makar. Vid omvårdnadsnivåer med högre avgift betalar makar/partners var sin avgift.

I det befintliga avgiftssystemet har sammanboende par "under äktenskapslikande förhållanden" betraktats som gifta och haft avgift och förbehållsbelopp som för gifta. Enligt lagtexten är det enbart gifta makar och registrerade partners som har försörjningsskyldighet gentemot varandra och den gemensamma inkomsten dividerad med två ligger som underlag för avgiftsberäkning. Övriga sammanboende kommer från 1 juli 2002 att betraktas som ensamhushåll, med i förekommande fall var sin avgift. Övergångsvis föreslår stadsledningskontoret att de sammanboende par som för närvarande finns i avgiftssystemet med respektive inkomst dividerad med två som avgiftsunderlag, och som önskar att i avgiftssammanhang betraktas som ensamhushåll skall ges möjlighet därtill.

Frånvaro/hemtjänst

När den enskilde inte kan ta emot den planerade hjälpen gäller i valfrihetsmodellen, och föreslås gälla även i avgiftssystemet, att bortavaro meddelas minst 10 vardagar i förväg, varvid den enskilde inte behöver betala avgift och utföraren inte heller får

ersättning. Vid kortare frånvaro (oplanerad, och icke i förväg anmäld) upp till två dagar, får den enskilde betala avgift och utföraren ersätts trots att arbetet inte utförs den dagen. Vid sjukhusvistelse behöver den enskilde inte betala avgift, men utföraren får ersättning under fem dagar. Motsvarande regler för bortavaro föreslås gälla för boende i servicehus.

Avgiftsbefrielse för personer som tillhör LSS personkrets i sjukhemboende eller motsvarande

Kommunfullmäktige har i tidigare beslut befriat personer som tillhör LSS: personkrets som i stället för bostad med särskild service, väljer att bo i sjukhem (eller motsvarande boende med heldygnssomsorg), från avgift för vård och omsorg. Stadsledningskontoret föreslår att denna avgiftsbefrielse från avgift för vård och omsorg skall gälla även fortsättningsvis. Avgift för kost debiteras även fortsättningsvis.

Avgifter för kost mm.

Avgiften för kost m.m. i särskilt boende med heldygnssomsorg har i Stockholm av kommunfullmäktige fastställts till 75,3 procent av basbeloppet eller 2 315 kronor/mån. i 2001 års priser. KF har också fastställt att avgiften för kost vid frånvaro från boendet skall reduceras med 30 kronor för enstaka måltid och 55 kronor för hel dag.

Stadsledningskontoret föreslår att avgift för kost fastställs till 73,3 procent av basbeloppet, vilket för 2002 motsvarar 2 315 kr/mån.

Propositionen innehåller inte någon specifik avgift för kost. Däremot sägs att om kost ingår i avgift för äldreomsorg kan förbehållsbeloppet minskas med konsumentverkets beräkning för kost och förbrukningsvaror. Kommunen kan alltså minska förbehållsbeloppet med avgift för kost och förbrukningsartiklar 1 375 kronor/mån eller 43,5 procent av basbeloppet för år 2002. Beloppet är hämtat ur konsumentverkets beräkningar för hushållskostnader för personer äldre än 61 år.

Stadsledningskontoret föreslår att avgiften för kost i korttidsboende från den 1 januari 2003 blir densamma som i boende med heldygnssomsorg, dvs. 2 315 kronor /mån i 2002 årsnivå. Avgiftshöjningen för hel månad motsvarar ca 850 kronor. Avgiftshöjningen motiveras med att det är svårt för den enskilde att förstå att det finns olika avgifter för kost i boendeformer som i hög grad liknar varandra och där kosten är densamma. Stadsledningskontoret föreslår att den som har beslut om korttidsboende skall få det högre förbehållsbeloppet 4 090 kronor, och som i motsats till befintlig regel, vid behov reducerar även avgiften för kost.

Stadsledningskontoret föreslår stadens avgift för kost och förbrukningsartiklar godkänns enligt nedan

- ? För boende med heldygnssomsorg, 73,3 procent av basbeloppet eller 2 315 kronor/mån i 2002 års nivå.
- ? För korttidsboende för äldre debiteras samma avgift för kost som för personer i heldygnssomsorg.

? För dagverksamhet 30 kronor/dag (0,08 procent av basbeloppet).

Avdrag för kost vid planerad frånvaro från måltid i äldreboende med heldygnsvård och korttidsboende föreslås, för en förenklad hantering av den enskildes räkning, bli 30 kronor/måltid 0,08 procent av basbeloppet. Avdrag för kost sker inte för den som redan har sin avgift minskad av förbehållsbeloppet.

Avgiftsunderlag/ Avgiftsutrymme

Med avgiftsunderlag avses i lagen den inkomst som den enskilde antas få under de närmaste tolv månaderna, fördelade på lika belopp för varje månad. Avgiftsunderlaget avser aktuell förvärvsinkomst och inkomst av kapital som är skattepliktiga enligt inkomstskattelagstiftning. Förmögenhet skall inte påverka avgiftsunderlagets storlek. Bostadsbidrag, bostadstillägg och särskilt bostadstillägg anses som inkomst. För gifta och partners skall makarnas sammanlagda inkomster fördelade på hälften vardera, räknas som inkomstunderlag.

Beslut om nationell beräkning av avgiftsunderlag gäller från 1 januari 2003.

Inkomstunderlaget för avgiftsberäkning i stadens avgiftssystem motsvarar det som lagen föreslår, med undantag av att Stockholm för närvarande använder historiska inkomstuppgifter, senaste taxering. Stadsledningskontoret föreslår att beräkning av avgiftsunderlag från den 1 januari 2003 beräknas enligt lagtexten, på den inkomst den enskilde beräknas få under aktuellt år dividerat med tolv. Stadsledningskontoret föreslår att även det kommunala bostadsbidraget för handikappade (KBH), skall räknas som bidrag till bostadskostnad.

I det befintliga avgiftssystemet används för beräkning av avgiftsutrymmet en inkomstabell avseende 1999 års inkomster. Tabellen används i systemet vid beräkning av den enskildes avgift. Stadsledningskontoret föreslår att staden behåller inkomstunderlag för beräkning av avgiftsutrymme hela år 2002. För 2003 beräknas inkomstunderlaget i enlighet med lagändringen i socialtjänstlagen som träder i kraft den 1 januari 2003.

Avgiften i respektive avgiftsgrupp kommer från 1 januari 2003 att beräknas på aktuell inkomst och om den enskilde vid avgiftsberäkning inte har förbehållsbeloppet kvar, minskas avgiften i motsvarande grad tills förbehållsbeloppet uppnåtts. Maxavgiften innebär att ingen kommer att betala mera än en tolfedel ggr. 0,48 procent av basbeloppet, 1 515 kronor i månaden i 2002 års nivå.

Bostadskostnad

I propositionen anges att för bostad i särskild boendeform där hyreslagen inte är tillämplig, i två eller flerbäddsrumsrum, föreslås en högsta nivå till 50 procent av prisbasbeloppet, dividerat med tolv, som i 2002 års nivå innebär 1 580 kronor/mån. Under denna nivå förutsätts hyresavgiften variera med hänsyn till befintlig standard i boendet. I Stockholm är i praktiken alla särskilda boendeformer hyressatta, även tvåbäddsrumsrum, hyran debiteras separat och de boende har rätt till bostadstillägg. Därmed blir den i propositionen angivna bostadskostnaden aktuell endast i flerbäddsrumsrum (tre- eller fyrbäddsrumsrum) och i boendeformer där hyressättning inte är

fyrbäddsrums) och i boendeformer där hyressättning inte är möjlig tex. om kommunen köper platser där landstiget har ansvarar för vård och boende.

Avgiftsfria insatser

Stadsledningskontoret föreslår att de insatser som enligt tidigare beslut varit befriade från avgift även i fortsättningen är avgiftsfria.

Insatserna är:

- ? Hemsjukvård och rehabilitering som är kommunens ansvar
- ? Avlösarservice för anhöriga som vårdar närstående i hemmet (garanterad avlösning)
- ? Insatser med beslut enligt LSS
- ? Trygghetslarm för personer som tillhör LSS-personkrets
- ? Boendestöd för personer med psykiska funktionshinder
- ? Deltagande i aktiviteter såsom träfflokaler mm inom socialpsykiatri
- ? Ledsagarservice som inte ingår i övrig hemtjänst
- ? Den som får sitt behov av hemhjälpsinsatser tillgodosett enbart genom hemvårdsbidrag betalar ingen avgift

Övergångsregler

För personer som tidigare haft avgift för insatser enligt socialtjänstlagen inom omsorgen om funktionshindrade föreslås övergångsregler under en femårsperiod från det år personen fyller 65 till 69 år, för anpassning till avgifter inom äldreomsorgen. För varje enskild person gäller därutöver respektive avgiftsgrupp och förbehållsbelopp.

Regler om jämkning/avgiftsnedläggning av den individuella avgiften

- ? Beslut om avgiftsjämkning är myndighetsutövning. Respektive nämnd beslutar om delegation. Beslut om avgiftsjämkning fattas av den stadsdelsnämnd som fattat biståndsbeslutet. Prövning av ansökan om avgiftsjämkning skall ske om särskilda skäl finnes.
- ? Den som saknar inkomst erlägger ingen avgift för insatser för äldreomsorg eller kost. Avgiftsbefrielse sker utan särskild ansökan. Särskilt beslut skall fattas om befrielse från att betala hyra för boende i särskild boendeform. Hyran erläggs då inom ramen för respektive nämnds äldreomsorg.
- ? Boende i särskild boendeform som har inkomster som understiger allmän grundpension eller motsvarande grundpension för makar erlägger i första hand hyra och därefter avgift för kost och avgift för äldreomsorg.
- ? Beslut om avgiftsjämkning skall vara tidsbegränsat och omprövas vid förändrade förhållanden.
- ? För personer som har försörjningsplikt för barn gäller att individuell bedömning skall ske. Hänsyn skall tas till familjens sammanlagda nettobostadskostnad, liksom kostnader för barnomsorg, barnens skola och fritidsaktiviteter mm. Familjens förbehållsbelopp skall bedömas utifrån varje enskild situation.

- ? Lagen och dess förarbeten anger att jämkning och prövning av avgiftsminskning skall prövas flexibelt och utifrån den enskildes individuella situation. Prövningen skall ta hänsyn till den enskildes samlade livssituation. Prövning av avgiftsnedsättning av individuella skäl skall fattas av stadsdelsnämnd.

Avgiftsreduktion vid inflyttning till särskild boendeform

Kommunfullmäktige har i tidigare beslut om avgiftsjämkningsbeslutat om möjlighet till jämkning vid dubbla hyror som kan uppstå i samband med inflyttning i särskilt boende. Stadsledningskontoret föreslår att denna möjlighet kvarstår för personer som inte haft möjlighet att avyttra sin tidigare bostad vid flyttning till särskilt boende med heldygnssorg.

Den enskilde skall efter särskild prövning vid dubbla hyror komma i fråga för avgiftsjämkningsbeslut under tre månader. I första hand skall den enskildes avgift för äldreomsorg och avgift för kost reduceras så att förbehållsbeloppet kvarstår. I beräkningen ingår då nettohyran både för den tidigare bostaden och hyra för särskilt boende. I särskilda fall kan hyran för det särskilda boendet reduceras och bekostas inom nämndens äldreomsorg. Vid prövning av befrielse eller delvis befrielse av hyra under tre månader, skall hänsyn tas till den enskildes möjlighet att övergångsvis själv klara dubbla hyror. Vägledande vid prövning skall vara om den enskilde har realiserbara tillgångar om mera än två basbelopp (75 800 kronor i 2002 års nivå) eller årsinkomst av tjänst/pension som överstiger sex basbelopp (227 400 kronor i 2002 års nivå).

Laglighetsprövning

Lagändringen innebär att enskild person skall kunna överklaga sitt individuella beslut om avgift. Enligt SoL 16 kap 3 § får socialnämnds beslut om avgifter och förbehållsbelopp enligt 8 kap. 4 – 9 § överklagas.

Regler om återkrav

Stadens revisionskontor har efterlyst regler för hur och när en förvaltning kan återkräva för låga eller icke fakturerade avgifter och när och för hur lång tid tillbaka förvaltningen är skyldig att återbetala för höga avgifter. Stadsledningskontoret anser att sådana regler bör utformas i tillämpningsanvisningarna.

Arvode för godman och förvaltare

Propositionen nämner att det kan finnas situationer när den enskildes levnadskostnader medför fördyrade kostnader inom ramen för vad förbehållsbeloppet avser att täcka. Kommunen skall i dessa fall höja nivån för minimibeloppet i skälig omfattning, under förutsättning av att kostnaden är av den karaktären att de bör tillgodoses inom ramen för förbehållsbeloppet. Detta innebär att staden kan besluta att arvodet för godman/förvaltare räknas av innan förbehållsbeloppet fastställs. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utarbeta regler för hur arvodet för god man eller förvaltare kan räknas av innan beslut om avgift beräknas.

Skyldighet att lämna nödvändiga uppgifter

Personer som inte lämnar de uppgifter om inkomster, hyra m.m.. som krävs för att göra en avgiftsberäkning, betalar för sina insatser för äldreomsorg den avgift som anges i respektive avgiftsgrupp.

Ekonomiska konsekvenser

För att finansiera införandet av ett nationellt förbehållsbelopp ökas det generella statsbidraget till kommunerna med 650 mnkr från och med 2002. Detta beräknas ge staden ökade statsbidrag med ca 52 mnkr. Införandet av ett nationellt förbehållsbelopp innebär en minskning av stadens intäkter med ca 5 mnkr 2002 och med ca 10 mnkr från och med 2003.

Finansiering av maxtaxan sker genom ökning av det generella statsbidraget till kommunerna med 125 mnkr från och med 2002 och med ytterligare 125 mnkr från och med 2003. Detta ger staden höjda statsbidrag med ca 10 mnkr för 2002 och med 21 mnkr för 2003. Införandet av maxtaxa innebär en minskning av stadens intäkter med ca 15 mnkr 2002 och med ca 30 mnkr från och med 2003.

Utöver ovanstående intäktsminskningar innebär införandet av ett nationellt förbehållsbelopp att stadens intäkter för kost minskar med ca 17 mnkr år 2002 och med 34 mnkr år 2003.

Kommunstyrelsen har redan korrigerat nämndernas budgettramar till följd av införandet av maxtaxan med 15 mnkr i samband med avstämningen budget 2002 med anledning av nämndernas budget/verksamhetsplan. De intäktsminskningar som uppkommer till följd av införandet av det nationella förbehållsbeloppet har inte skett då detta inte var känt tidigare. Det innebär att nämndernas budgetar behöver korrigeras med intäktsminskningar motsvarande 22 mnkr. Stadsledningskontoret föreslår att ovanstående intäktsminskningar finansieras ur Central medelsreserv:2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov i 2002 års budget.

Kommunstyrelsens pensionärsråd har på sitt sammanträde den 7 mars 2002 diskuterat stadsledningskontorets förslag till beslut i tjänsteutlåtande 2002-02-27 samt uttalat följande.

KPR vill markera att dess referensgrupp för avgiftssystemets förändring endast informerats och beretts tillfälle lägga synpunkter – men ej kan sägas ha deltagit i arbetet.

Med bestörtning har vi konstaterat att det på referensgruppen föredragna förslaget omfattade ett bibehållande av undantagsregeln – att enbart den egna inkomsten skall beaktas som underlag för avgiftsberäkning i särskild boendeform om detta blir fördelaktigare för den enskilde. Detta undantag föreslås nu,

utan vårt hörande, tas bort 1 januari 2003. Vi yrkar på att undantaget bibehålls.

Äldreomsorgsberedningen beslutade på sitt sammanträde den 15 mars 2002 att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak bifalla stadsledningskontorets förslag till beslut
2. den befintliga regeln att avgift för maka/make som bor i särskilt boende med heldygnsoomsorg om det är fördelaktigare för den enskilde, kan beräknas på enbart dennes inkomst ska gälla även i fortsättningen
3. därutöver anföra följande.

Propositionens förslag till maxtaxa för avgifter inom äldreomsorgen med mera är i stort uppbyggt som det avgiftssystem som redan finns i Stockholm, varför de föreslagna förändringarna inte är av mera genomgripande art. Vi har i Stockholm ett rättvist och bra avgiftssystem som nu blir rådande i hela landet.

Förslaget innebär bland annat att de högsta avgifterna sänks, för dem som har hjälp dygnet runt i eget boende, är på korttidsboende eller i heldygnsoomsorg. Ingen kommer, med det nya systemet, att betala mer än 1515 kr/månad för vård och omsorg.

Förändringen innebär också att förbehållsbeloppet höjs. Förbehållsbeloppet är det belopp den enskilde skall ha kvar för personliga utgifter när skatt, nettokostnaden för bostaden; (hyra minus bostadstillägg) och avgiften för insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) är betald.

De insatser som tidigare varit avgiftsbefriade kommer även i fortsättningen att vara avgiftsfria. Exempel på sådana insatser är hemsjukvård och rehabilitering som är kommunens ansvar, avlösarservice för anhöriga som vårdar närstående i hemmet, boendestöd för personer med psykiska funktionshinder, ledsagarservice som inte ingår i övrig hemtjänst.

Alla som i dag har någon form av insats från äldreomsorgen i Stockholms stad får med vårt nya avgiftssystem en oförändrad eller förbättrad ekonomisk situation. De sammantagna effekterna av förändringar i systemet för enstaka individer kan medföra att jämkning av avgiften görs.

Till skillnad från stadsledningskontoret anser vi att den befintliga regeln att avgift för maka/make som bor i särskilt boende med heldygnsoomsorg om det är fördelaktigare för den enskilde, kan beräknas på enbart dennes inkomst ska gälla även i fortsättningen.

Det är viktigt att berörd personal får utbildning i hur det nya avgiftssystemet är konstruerat så att de i sin tur kan informera de äldre.